

Lessings Ringparabel

Nathan der Weise.

Ein
Dramatisches Gedicht,
in fünf Aufzügen.

Introite, nam et heic Dii sunt!

APVD GELLIVM.

Von
Gotthold Ephraim Lessing.

1779.

[...]

Natanas. Senais
Žilais laikais Rytų kraštuos gyveno
Žmogus, ir jis turėjo aukso žiedą,
Papuostą brangakmeniu vertingiausiu,
Kada iš mylimosios rankų gautą.
Žodžiu, tasai akmuo, tasai opalas
Šimtais spalvų ir atspalvių spindėjo,
Be to, turėjo paslaptinę galią –
Kiekvienas, kas tikėdamas tą žiedą
Mūvėjo, buvo malonus ir Dievui,
Ir patrauklus žmonėms. Taigi ne keista,
Kad tas Rytų šalies žmogus to žiedo
Nenusimaudavo nuo piršto dieną naktį;
Be to, išreiškė valią, kad per amžius
Tas žiedas iš namų neiškeliuotų.
Tik taip ir ne kitaip. Prieš mirtį žiedą
Jisai paliko mylimiausiam sūnui,
Tvirtai prisakęs, kad tasai ir vėlei
Jį perduotų vienam sūnų, kuris
Brangiausias būsiantis; taip visą laik
Mieliausias, nesvarbu, kelintas gimęs,
Vien žiedo galių padedamas tvarkės
Namuos kaip kunigaikštis ir valdovas.
Girdi, sultone?

Saladinas. Supratau. Toliau!

Natanas. Taip šitas žiedas, iš sūnaus pas sūnų
Keliaudamas, galiausiai atiteko
Gimdytojui, auginusiame tris sūnus;
Kadangi visi trys jam buvo lygiai
Paklusnūs, tad visus jis ir vienodai
Mylėjo, negalėdamas išskirti.
Tik kartkartėm – silpnumo valandėlę –
Kai dviese likdavo akis į akį,
Jam pasirodydavo, kad tai vienas,
Tai kitas arba trečias lyg vertesnis
Tą žiedą gauti, ir širdies gerumo
Užlietas kiekvienam jų atskirai
Pasižadėjo žiedą dovanoti.
Žodžiu, kas padaryta – padaryta.
Bet, šiaip ar taip, atėjo laikas mirti,
Ir sunerimęs tėvas ėmė graužtis.
Apniko sielvartas, kad teks įskaudinti
Du sūnus, kurie juo pasitikėjo,
Sulaužyt duotą žodį. Kas daryti?

Jis pasiuntė slapta pas juvelyrą,
Kad tas, gerai į žiedą pažiūrėjęs,
Pagal jo pavyzdį nukaldintų du lygiai
Tokius, kad netausotų nei lėšų,
Nei pastangų, kad tik žiedai naujieji
Nuo seno nė per plauką nesiskirtų.
Ir juvelyriui tai pavyko. Kai
Jisai visus tris žiedus atgabeno,
Pats tėvas tikrojo nuo padirbtųjų
Nepajėgė atskirt. Tada laimingas
Pasišaukė, kiekvieną atskirai,
Visus tris sūnus, kiekvienam iš jų
Palaimindamas įteikė po žiedą, –
Ir numirė. Ar tu girdi, sultone?

Saladinas (*sutrikęs nusisuka nuo jo*).

Girdžiu, girdžiu! Tik jau galėtum baigti
Tą pasaką. Ar greit?

Natanas. Aš jau baigiau.
Kadangi kas toliau – savaime aišku.
Tik spėjo tėvas mirti, tuoj kiekvienas
Iš jų su žiedu rankoj pasirodė,
Tikėdamasis tapęs kunigaikščiu
Namuos. Tuoj pat tyrimai, ginčai, barniai,
Kivirčiai ir dejonės. Viskas veltui –
Nieks neįrodys, kurio žiedas tikras;
(Nutyla, laukdamas sultono atsakymo)
Beveik taip pat, kaip mes dabar, – kuris
Tikėjimas tikrasis.

Saladinas. Kaip? Tik tiek
Į klausimą gali man atsakyti?

Natanas. Deja, galiu tiktai atsiprašyti,
Jog negebu atskirti tų žiedų,
Kuriuos užsakęs tėvas ir norėjo,
Kad jų nebūtų galima atskirti.

Saladinas. Žiedų! Nežaisk su manimi! Man regis,
Jog tos religijos, kurias minėjau,
Ganėtinai skirtingos, kad atskirtum.
Netgi drabužiais; valgiais ir gėrimais!

Natanas. Ir vien tik savo pagrindais – niekuo.
Nes argi ne istorija jos grįstos?
Rašytine, ar perduodama žodžiais!
O juk istorijos žodžiu privalom
Neabejodami pasitikėti?
Argi ne taip? O kuo mes abejojam
Mažiausiai? Ar ne artimais? Savaisiais?

Tais, kurių kraujas teka mūsų gyslom?
Tais, kurių meilė lydi nuo vaikystės?
Tais, kurie mūsų niekad neapgavo,
Nebent tai būtų darę mūsų labui?
Ir kaip aš savo protėviais galėčiau
Mažiau tikėti, negu tu savaisiais?
Ar atvirksčiai. Kaip drįsčiau reikalauti,
Kad kaltintum melu senolius savo,
Ir pripažintum tik maniškių tiesą?
Ar atvirksčiai. Tas lygiai tinka ir
Krikščionims. Argi ne?

Saladinas. (Vardan Aukštybių!
Tasai žmogus neklysta. Man derėtų
Pritilti.)

Natanas. Leisk man vėl sugrįžt prie tų
Žiedų. Kaip jau minėjau: sūnūs skundės;
Ir visi trys teisėjui dievagojos,
Kiekvienas aiškindamas žiedą gavęs
Tiesiog iš tėvo rankos – kas teisybė!
Ir kad seniai jam buvę pažadėta,
Jog žiedo teise jis galės naudotis –
Kas ne mažiau tiesa! Kiekvienas teigė,
Jog tėvas negalėjęs jo apgauti,
Ir kad dėl to jis tokio gero tėvo
Net negalįs įtarti; ir veikiau
Turįs suabejoti savo broliais,
Kurie sumanę šią nešvarią klastą,
Nors iki šiol iš jų tiktai geriausio
Tikėjęsis; ir jis norįs klastūnus
Išaiškinti ir deramai nubausti.

Saladinas. Na, o teisėjas? Aš jau nekantrauju,
Ką tu teisėjui leisi pasakyti!

Natanas. Teisėjas tarė: „Arba jūs tuoj pat
Man čia pristatot savo tėvą, arba
Šalin man iš akių. Gal jums atrodo,
Kad aš čia pasodintas mįslių spėti?
O gal jūs laukiat, kad tikrasis žiedas
Pats prasižiojęs viską mums išklotų?
Bet ne! Palaukit! Juk esu girdėjęs
Apie to žiedo stebuklingą galią,
Kuri jį turintį padaro mielą,
Ir Dievui, ir žmonėms malonų. Tai
Išspręstų ginčą. Juk netikras žiedas
Neturi tokios galios! Nagi, tai
Sakykite, kurį iš jūsų du
Kiti labiausiai myli? Na, kalbėkit!

Ko tylit? Tik viena kryptim, į jus
Žiedai teveikia? Priešingon neveikia?
Kiekvienas tik save labiausiai mylit?
Jeigu jau taip, tai visi trys jūs esat
Ir apgauti, ir apgavikai! Jūsų
Nė vieno žiedas nėra tasai tikrasis.
Tikrasis žiedas gal seniai jau dingęs.
Ir tam, kad šitą netektį nuslėptų,
Kad jį pakeistų, tėvas vieno vietoj
Nukaldint liepė tris.“

Saladinas. Puikul Žavingal

Natanas. »Tai štai, – teisėjas tęsė, – jeigu jūs
Ne patarimo laukiat, o sprendimo –
Keliaukit sau! O mano patarimas
Jums būtų toks: yra taip, kaip yra,
Ir susitaikykite su tuo. Kiekvienas jūsų
Po žiedą turite – tad ir tikėkit,
Kad jūsų žiedas ir yra tikrasis.
Kas šiandien pasakys – gal jūsų tėvas
Ilgiau tos vieno žiedo tironijos
Nebenorėjo kęsti namuose! Tik aišku,
Kad jus mylėjo visus tris, ir kad
Mylėjo neišskirdamas nė vieno, –
Tad ar galėjo du kitus nuskriausti,
Kad trečią pamalonintų? Laisva
Nuo prietarų ir nepaperkama
Jo meilė tebūnie jums pavyzdys!
Kiekvienas stenkitės, kad jūsų žiedo
Akmens galia kas dieną vis stiprėtų!
O tam, kad ši galia vis augtų, būkit
Nuolankūs, taikūs, švelnūs, gailestingi,
Darykit gera ir tarnaukit Dievui
Ištikimai! Ir jei tada akmens
Galia jau jūsų provaikių vaikaičiams
Ims reikštis, – štai tada aš ir kviečiu jus
Po šimto tūkstantmečių vėl sugrižti.
Čia kitas jau sėdės – išmintingesnis
Nei aš – teisėjas; jis ir pasakys.
Keliaukit!« – kukliai baigė savo kalbą
Teisėjas.

Saladinas. Dieve! Dieve!

Natanas. Saladinai,

Jei tu manaisi, jog esi tasai
Žadėtasis išmintingesnis vyras...

Saladinas (*puola prie jo, isikimba už rankos ir nepaleidžia jos iki pabaigos*).

Aš dulkė? Niekas aš? O Dieve!

Natanas. Kas tau,
Sultone?

Saladinas. Natanai! Mieliausias! Tavo
Teisėjo skirtas tūkstantmečių šimtas
Dar neprėjo. Ir teisėjo vietos
Esu nevertas. Eik! Jau eik! Tačiau
Būk mano draugas.

Quelle:

Gotthold Ephraim Lessing: Natanas išmintingasis. Penkių veikslių dramatinė poema. S. 149-157.
Übersetzung von Antanas A. Jonynas. Verlag Naujoji Romuva, Vilnius 2014

Herausgegeben von der Lessing-Akademie
nach einer Idee von Frau E. Niemann (Wolfenbüttel),
unterstützt durch eine großzügige private Spende.

Lessing-Akademie
Schlossplatz 2 · 38304 Wolfenbüttel
Tel.: (05331) 808-227 · Fax: (05331) 808-248
E-mail: lessingakademie@hab.de · www.lessing-akademie.de